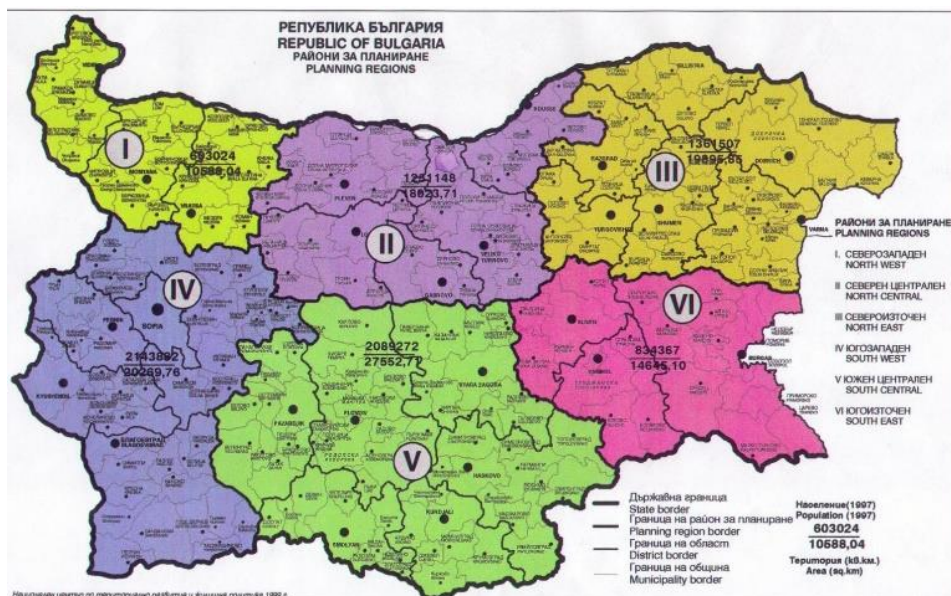

Научна оценка за риска от Високопатогенна инфлуенца А по птиците при заселване и отглеждане на хибрид на пекинска патица за месо на територията на Североизточен регион (област Разград)

във връзка с определяне на основните рискови фактори за поява и разпространение на НРАІ при промяна на предназначението и населване на животновъдни обекти с пекинска патица за месо (ЖООС) съгласно Чл. 132, ал. 7 и чл. 137 в на ЗВД

Въведение

Животновъдният обект е индустриална ферма, разположена в област Разград в Североизточния регион, включващ и областите Варна, Добрич, Силистра, Търговище и Шумен¹. Североизточния регион граничи с Югоизточен и Северен Централен регион.

1. Правно основание – в Приложението

2. ЦЕЛ

Целта на научната оценка на риска за птицевъдните обекти е да се идентифицират основните рискови фактори в област Разград от Североизточния регион, **водещи до**

¹ съгласно Заповед № РД 07-140/29.06.2005 година на Председателя на Националния статистически институт (НСИ), с която се утвърждава Класификацията на териториалните единици за статистически цели в България, съответстваща на европейската класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS) и формира шест района за планиране (NUTS2)

повишен риск от поява и разпространение на високопатогенна Инфлуенца А при домашните птици.

3. ОЦЕНКА НА РИСКА за появата и разпространението на НРАІ

3.1. Идентификация на потенциалните рискови фактори, свързани с появата на огнища на НРАІ

Оценката на риска се фокусира върху **оценката на вероятността от поява и разпространение на Инфлуенца А по птиците** в рамките на **Североизточен регион**.

Центърът за оценка на риска по хранителната верига извърши **оценка на факторите**, които могат да повлияят на разпространението на болестта и евентуално посоката на разпространение на вируса на инфлуенцата по птиците и оцени дали някои области в региона са изложени на по-висок риск от разпространение от други.

За да се идентифицират **потенциалните рискови фактори**, свързани с появата на огнища на НРАІ, становищата на изтъкнати експерти са комбинирани със знания, основани на достъпните в момента данни от научната литература, Регламент (ЕС) 2016/429, Делегиран регламент (ЕС) 2020/687, оценката на риска на Европейският орган по безопасност на храните (ЕОБХ) за епидемията от НРАІ от щам Н5N8 от 2021 г. и опита, който вече е натрупан по време на епидемията от Инфлуенца А по птиците в Европа и България през последното десетилетие и въз основа на оценката на показателите, способстващи за запазване на вируса в дивата природа и способстващи за повторната му поява.

За да се оцени вероятността от поява и разпространение на инфлуенца по птиците в регион Североизточен на България, ЦОРХВ идентифицира **6 групи от потенциални рискови фактори** (показатели) с подгрупи, които биха могли да повлияят на появата и разпространението на Инфлуенца А по птиците, както следва:

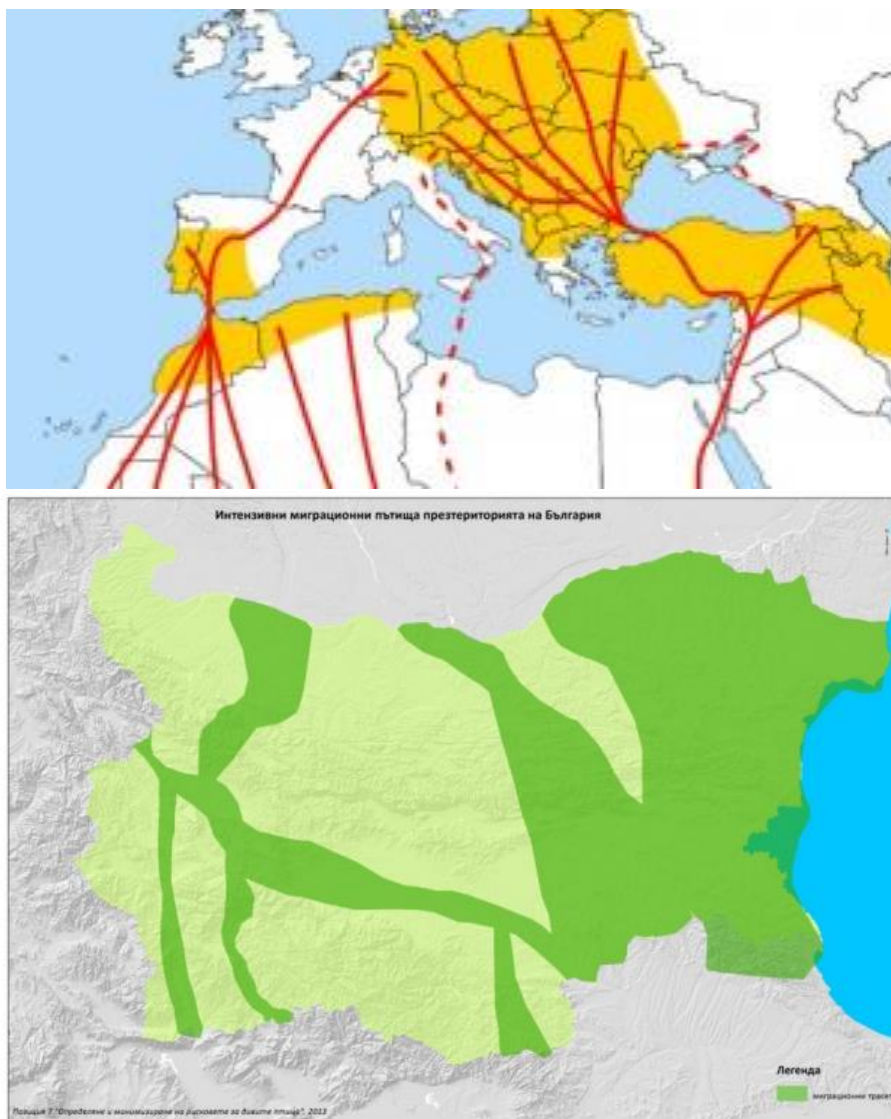
I. ЕКОЛОГИЧНИ ФАКТОРИ, свързани с разпространението на НРАІ.

- 1. Показатели, свързани с местонахождението на птицевъдния обект** за отглеждане на домашни птици: в райони с висока гъстота на мигриращи диви птици, по-специално на птиците, определяни като „целеви видове“ за откриване на НРАІ Н5N1, Н5N8, Н5N2 или други разновидности на НРАІ с Н5 или Н7 антигени на хемаглутинин (естествени езера или реки, в които биха могли да се събират прелетни птици или местонахождение по миграционния маршрут на птиците, в непосредствена близост до места за почивка и размножаване на мигриращите диви водни птици т.е. възможен контакт с диви птици или материал, заразен с фекалии от диви птици), както и в райони с висока гъстота на птицевъдни обекти, особено в райони, в които е регистрирано заболяването;

Тесни контакти между мигриращите птици и домашните птици – дивите птици, и по-специално прелетните водолюбивы птици са естествени гостоприемници на вирусите на Инфлуенца А, които те пренасят по време на своите сезонни миграционни движения, обикновено без да показват признаци на болестта. Прелетните водолюбивы птици представляват най-вероятният вектор за въвеждане на вируса на инфлуенцата във фермите, главно през Североизточната и Източната част на Р. България по миграционните пътища. Патиците и патиците-мюлари са особено приоритетни гостоприемници за Инфлуенца А вируси с ниска патогенна характеристика (LPAI), тъй като те най-често са апатогенни за тях, но могат да

причиняват ниска смъртност или намалена носливост сред кокошевите видове птици.

2. Миграционни пътища на дивите прелетни птици² – мигриращи птици могат да се наблюдават над цялата територия на България. Известните интензивни миграционни пътища обаче са в източната част на страната (*Via Pontica*), в западната част по протежението на река Струма (*Via Aristotelis*) и по поречието на реките Марица и Тунджа.

Фигура 18 Актуализирана карта на миграционните пътища през България

Западно-черноморски прелетен път *Via Pontica* е най-основният миграционен път, преминаващ през страната (един от двата най-големи миграционни пътища в Европа). Резултатите от проучванията³ показват, че основната част от мигриращите

² ЦОРХВ; Миграционни пътища на дивите прелетни птици и значението им за разпространение на вируса на Инфлуенца А в страните от ЕС;

https://corhv.government.bg/files/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%20%D0%B8%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8%20%D0%B8%20%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B8/02_%D0%97%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5%20%D0%B8%20%D1%85%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%BE%20%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%20%D0%BA%D1%8A%D0%BC%20%D1%82%D1%8F%D1%85/2017_11_08_Bird_migration_patterns_in_the_context_of_HPAI_in_EU_Lilvana_Polihronova.pdf

³ Проучванията през 2011/2012, както и тези в предходния период 2003 - 2011 (BSPB, 2005; НБОИ, 2012, Mischev et al., 2012, Герджиков, Илиев: 2012, 2011 и 2012; Петков, Н. 2010, Матева и кол, 2011)

реещи се птици прелитат по Via Pontica над източната част от страната (като тук попада изцяло Североизточния регион на страната).

Via Pontica преминава покрай черноморското крайбрежие и най-интензивната му част е с ширина до 100 км навътре в сушата. По него ежегодно пролет и есен прелитат водолюбиви, грабливи, дърдавцови и пойни птици от над 110 вида в численост над 620 000 реещи се птици (щъркели, пеликани, грабливи птици и жерави), като по протежението на миграционния път имат постоянни места за почивка и нощуване.

Ширината на прелетния път Via Pontica (фиг. 18)⁴, в Северна България достига 200 км между нос Шабла и Русе и Разград в Северна България, преминава Стара планина западно от Рижкия проход, а в Южна България – около 100 км между Синеморец и Дервентските възвишения достига. Долината на река Русенски Лом е най-западната част на черноморския прелетен път Виа Понтика.

През 2005 г. Лудогорието е обявено от BirdLife International за Орнитологично важно място. Територията му попада в рамките на 14 общини от областите Русе, Силистра и Разград. Територията на Лудогорието е 2637,6 квадратни километра. Включва градовете Каолиново, Исперих, Кубрат, Завет, Търговище, Попово, Дулово, Главиница, Вълчи дол, а Разград се намира на западната граница на областта.⁵

- 3. Влажните зони** предизвикват голямо безпокойство по отношение на НРАІ в Европа, тъй като тези местообитания често се използват едновременно както от диви, така и от домашни патици. Следователно дивите птици могат да служат като вектор на вируси на Инфлуенца А и периодично да прехвърлят по веригата тези вируси на домашни птици. В някои области на Североизточен регион са разположени големи влажни зони, с голяма концентрация на прелетни птици – “Езеро Сребърна”, “Шабленско езеро”, “Дуранкулашко езеро”.

II. ПОКАЗАТЕЛИ, СВЪРЗАНИ С ВИДА НА ОТГЛЕЖДАНИТЕ ПТИЦИ И МЕТОДИТЕ НА ОТГЛЕЖДАНЕ:

При кокошките носачки е установен по-висок риск от заразяване и предаване на вируса на инфлуенцата. По-висок е рискът от заразяване при свободно отглежданите птици (на открито), отколкото при тези, отглеждани в затворени пространства. Наличието в стопанството на категории домашни птици с голяма продължителност на живота и различни възрастови групи домашни птици (например кокошки носачки) също е рисков фактор.

1. Плътност на популациите от птици. Предполага се, че рискът от НРАІ може да бъде висок в извънградските райони, където плътността на населението е ниска или междинна, но плътността на птиците е висока. И обратно, по-нисък риск може да се приеме за райони с по-ниска плътност на птиците.

Плътността на патиците обикновено се разглежда като показател за способността да се осигури резервоар за вируси на инфлуенца по птиците с ниска патогенна характеристика (LPAI), докато плътността на кокошевите птици е свързана с висок потенциал за бързи огнища, предвид високата им чувствителност към Инфлуенца А вирусите (особено тези с висока патогенност). Домашните патици, заразени с НРАІ

⁴ Доклад „Характер на миграцията на 42 вида птици от българската орнитофауна според нивото на съвременните познания“; изготвен от: Ирина Матева д-р Петър Янков, София, 2013;

http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/OtherDoc/276296/276296_Birds_120.pdf

⁵ Доклад „Характер на миграцията на 42 вида птици от българската орнитофауна според нивото на съвременните познания“; изготвен от: Ирина Матева д-р Петър Янков, София, 2013;

http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/OtherDoc/276296/276296_Birds_120.pdf

обикновено могат да оцелеят до около 7 дни, докато пилетата обикновено умират за около 1 ден. Следователно, преди да се включат тези данни в оценката на риска, ние прилагаме коефициент на тежест 7 към слоя плътност на патиците.

В райони с висока плътност на бройлери и патици⁶ е доказан значително повишен риск от разпространение на НРАІ, както за пилешките, така и за патешките стада. Тъй като е доказано, че породите селскостопански патици могат да отделят вируса Н5N1 с минимални клинични признаци, патиците играят ролята на тихи носители по време на епидемичната вълна, допринасяйки за разпространението на болестта. В допълнение, **повишен риск при стадата от патици е показан за подрайони с висока гъстота на бройлери и кокошки носачки (> 500 пилета/km²).** При структура на производството на бройлери и кокошки носачки, вариращо от големи индустриални ферми до малки или средни семейни предприятия, с интензивни връзки с няколко посредници или компании за доставки, и транспортиране както на суровини, така и на продукти на фермата (фуражи, отпадъци, продукти от домашни птици), по време на епидемична вълна се оказва високо рисково, ако правилата за биосигурност не са приложени изцяло в тези сложни производствени вериги на домашни птици. Това пряко води до разпространение на Н5N1 в подрайони с висока плътност на бройлери и кокошки носачки.

Този анализ показва, че модела на относителния риск от НРАІ Н5N1 за стада от кокошеви и патици е подобен и имат общ набор от рискови фактори – кокошевите и патиците или се заразяват взаимно, или споделят един и същ пространствен източник на инфекция. **Тази структура на птицевъдния сектор много наподобява ситуацията в България и констатациите и резултатите от това проучване са пряко относими за нашата страна.**

2. Свободно отглежданите домашни патици при определени условия играят решаваща роля за разпространението на Инфлуенца А вируси с НРАІ и LРАІ антигенна характеристика към кокошевите видове, поради факта, че СЪВМЕСТНОТО ОТГЛЕЖДАНЕ НА КОКОШЕВИ И ВОДОПЛАВАЩИ ПТИЦИ СЕ ОТЧИТА КАТО ОСНОВЕН РИСКОВ ФАКТОР ЗА ПРЕДАВАНЕ НА ИНФЛУЕНЦА НА КОКОШЕВИТЕ ВИДОВЕ.

III АНТРОПОГЕННИ ФАКТОРИ. Съвсем наскоро вниманието беше съсредоточено върху взаимодействията човек-природа във връзка с моделите на предаване и огнища на НРАІ.

Резултатите от проучванията⁷ разкриват **набор от антропогенни фактори,** значително свързани с повишен риск от НРАІ както при популациите от пилета, така и при патици, а именно, че **големите градове, магистралната мрежа и местните пътни мрежи играят ключова роля в разпространението на НРАІ.** Високият риск от НРАІ е силно свързан с **гъсто населени райони, къси разстояния до магистрала и пътни възли на магистрала (< 20 км) и висока гъстота на пътища в подрайона.** Районите,

⁶ Проучване в Тайланд с данни от „втората вълна“ на епидемията НРАІ Н5N1 – 3 юли 2004 г. до 5 май 2005 г. – Anthropogenic factors and the risk of highly pathogenic avian influenza H5N1: prospects from a spatial-based model; Mathilde Paul, Saraya Tavornpanich, David Abrial, Patrick Gasqui, Myriam Charras-Garrido, Weerapong Thanapongtharm, Xiangming Xiao, Marius Gilbert, Francois Roger, Christian Ducrot; Vet. Res. 41 (3) 28 (2010); DOI: 10.1051/vetres/2009076; https://www.vetres.org/articles/vetres/full_html/2010/03/v09467/v09467.html

⁷ Научно становище „Някои рискови фактори при транспорт на птици за разпространяване на Инфлуенца А по птиците“; <https://corhv.government.bg/%D0%94-%D0%A0-%D0%9C%D0%90%D0%94%D0%9B%D0%95%D0%9D-%D0%92%D0%90%D0%A1%D0%98%D0%9B%D0%95%D0%92%D0%90-%D0%9D%D0%90%D0%A3%D0%A7%D0%9D%D0%9E-%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%9E%D0%92%D0%98%D0%A9%D0%95-%E2%80%9E%D0%9D%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D0%B8-%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8-%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82-%71-1907>

разположени в радиус на кратко разстояние около големите градове и магистрални възли, представляват „горещи точки“ за риск от НРАІ. Ако вирусът на НРАІ се транспортира през пътните мрежи, подрайоните, разположени на кратко разстояние от кръстовището на магистралата, е по-вероятно да бъдат в контакт с вируса, отколкото тези, разположени по-далеч. По този начин магистралните възли може да функционират като „възли на разпространение“ на вируса НРАІ H5N1. Установена е значителна връзка между високия риск от НРАІ и близостта до най-близката магистрала. Това подчертава ролята на движението на домашни птици и птичи продукти не само за разпространението на НРАІ вируса на дълги разстояния, но и за разпространението на къси разстояния в районите около магистралите. Чрез транспортирането на потенциално заразени живи домашни птици или замърсени птичи продукти, магистралите може да допринасят както за преноса на дълги разстояния, така и за локалното разпространение на вируса НРАІ H5N1. Местните пътни мрежи участват в разпространението на къси разстояния. В допълнение, големите градове и магистрални възли може да са функционирали като „възли на разпространение“ на вируса НРАІ H5N1 чрез интензивния трафик на продукти от птиче месо и дейности за търговия с птиче месо в околните райони.

Рискът от НРАІ се увеличава в съответствие с високата интензивност на производството и транспортирането на птици, птичи продукти и други товари. Рискът от проникване и разпространение на Инфлуенца А вируси е висок по време на целия производствен процес и особено при движение на птици по технологичните връзки между производствените субекти.

Извод: За да се картографира риска от НРАІ във връзка с природните и антропогенни променливи идентифицирахме няколко горещи точки за потенциални огнища на НРАІ в Североизточния регион (две огнища на НРАІ през 2022 г. в област Добрич), както и коридори, свързващи двете зони на горещи точки.

В гореща точка I има потенциал на мигриращи птици да донесат нови щамове на Инфлуенца А по птиците, които могат да се реасортират със съществуващи щамове, за да образуват нови АІ вируси, някои, от които да са НРАІ, тъй като област Разград и целия Североизточен регион попадат в обхвата на миграционния път Виа Понтика.

В гореща точка II предполага производство на домашни птици с висока плътност и голяма близост на патици и кокошеви птици, като създава допълнително предизвикателство към биосигурността на фермите и повишава риска от разпространение на НРАІ. Комуникационните коридори, които свързват двете горещи точки, допълнително улесняват предаването на НРАІ и могат да доведат до поява на огнища от НРАІ в Североизточния регион, опосредствано от тесните технологични и транспортни връзки на различните икономически субекти, опериращи между фермите.

IV. ПОКАЗАТЕЛИ СВЪРЗАНИ С БИОСИГУРНОСТТА: Ниските нива на биосигурност във фермата са предпоставка за възникване на инфекцията (възможност за внасяне на инфекция чрез замърсени материали, МПС, свободно живеещи птици или чрез персонала). При птиците, отглеждани на открито нивото на биосигурност е по-ниско, отколкото при тези, отглеждани в затворени пространства при стриктно спазване на добрите фермерски практики. Недопустимо е отглеждането на патици мюлари в близост (10 км зона) около птицевъдни обекти за отглеждане на кокошеви птици или фазанарии.

- 1 Ограничаване на достъпа на неоторизиран персонал през целия производствен цикъл и/или контактът с диви птици.** Ако домашните птици не могат да бъдат държани в затворени помещения по време на рисковите периоди с цел предотвратяване на директен контакт между диви и домашни птици, или чрез намаляване на размера на външната площ и / или от използване на мрежа, храненето и поенето на птиците трябва да бъдат осигурени под покрив. Докато производството на домашни птици може да повлияе на статичния пространствено-времеви модел на рисковите фактори, свързани с НРАІ, то транспортирането на домашните птици може да повлияе на динамиката на тези фактори;
- 2 Тесен контакт между хората и домашните птици.** Тесният контакт между хората и домашните птици се осъществява най-често с неодушевени предмети (фомити – работно облекло, оборудване) или транспортните средства за фураж, яйца, или други товари. По-нататък следва да се оцени риска от НРАІ във връзка с взаимодействията между хората и природните системи с картографиране на пространственото разпределение на рисковете от НРАІ, както и тяхната динамика в рамките на цялата година и технологичните връзки между производствените субекти;
- 3 Управление на отпадъците във фермите, заедно с извозването и изхвърлянето на постелята, и утилизирването на трупите на умрелите птици.** Това са ключови компоненти, които трябва да се вземат предвид, за да се оцени рискът от заразяване на домашни птици с вирусите на Инфлуенца А;

V. Нивото на организация на надзора на Инфлуенца А в региона и страната. За осъществяването на ефективен активен и пасивен вирусологичен надзор при домашните, синантропните и диви птици се препоръчва уведомяване за съмнителни клинични признаци, намалена носливост при кокошки носачки или масова смъртност. Те трябва да бъдат съпътствани още и от серологична програма за надзор, и/или програма за вирусологично изследване на птиците;

VI. Разпространение на Високопатогенната инфлуенца А по птиците в Европа и България

1 Епидемиологична обстановка в Европа

Появилата се епидемична вълна на НРАІ в Европа в края на 2014 г., която продължава да се разпространява активно, е резултат от директния или индиректен контакт с инфектирани диви прелетни птици, мигриращи по евро-азиатските миграционни пътища и пропуски в мерките за биосигурност на фермите.

Според анализа на Европейския орган по безопасност на храните (EFSA)⁸, през епидемичен сезон 2021 – 2022 г. се развива най-голямата епидемия от Инфлуенца А по птиците, наблюдавана досега в Европа, засегнала 36 европейски държави с общо 2 398 огнища при домашни птици, 46 милиона умъртвени птици в засегнатите

⁸ <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/7415>

стопанства, 168 случая при птици отглеждани в плен и 2 733 случая при диви птици.⁹

В периода 16 март ÷ 10 юни 2022 г. 28 държави от Европейския съюз (ЕС) и Обединеното кралство са докладвали за общо 1 182 случая на НРАІ: при домашни птици (750), диви (410) и птици, отглеждани в плен (22).

Само за периода от 29.07.2022 г. до 04.08.2022 г. 10 държави членки са докладвани общо 48 огнища на НРАІ засегнати обекти за отглеждане на домашни птици – на територията на Франция, Нидерландия и Молдова.

Наблюдава се значителен спад на броя на докладваните огнища с около 60% на седмична база. Към момента се наблюдава **сравнително трайна тенденция за намаляване на положителните случаи на болестта при домашни птици и птици отглеждани в плен, докато броят на огнищата при диви птици от началото на 2022 г. се запазва сравнително константен** (открити са най-малко при 45 вида диви птици: най-малко при 11 вида водоплаващи птици, 9 вида грабливи птици и 25 други видове диви птици).

Най-голямо разпространение на вируса сред дивите птици има на територията на Франция и Нидерландия.

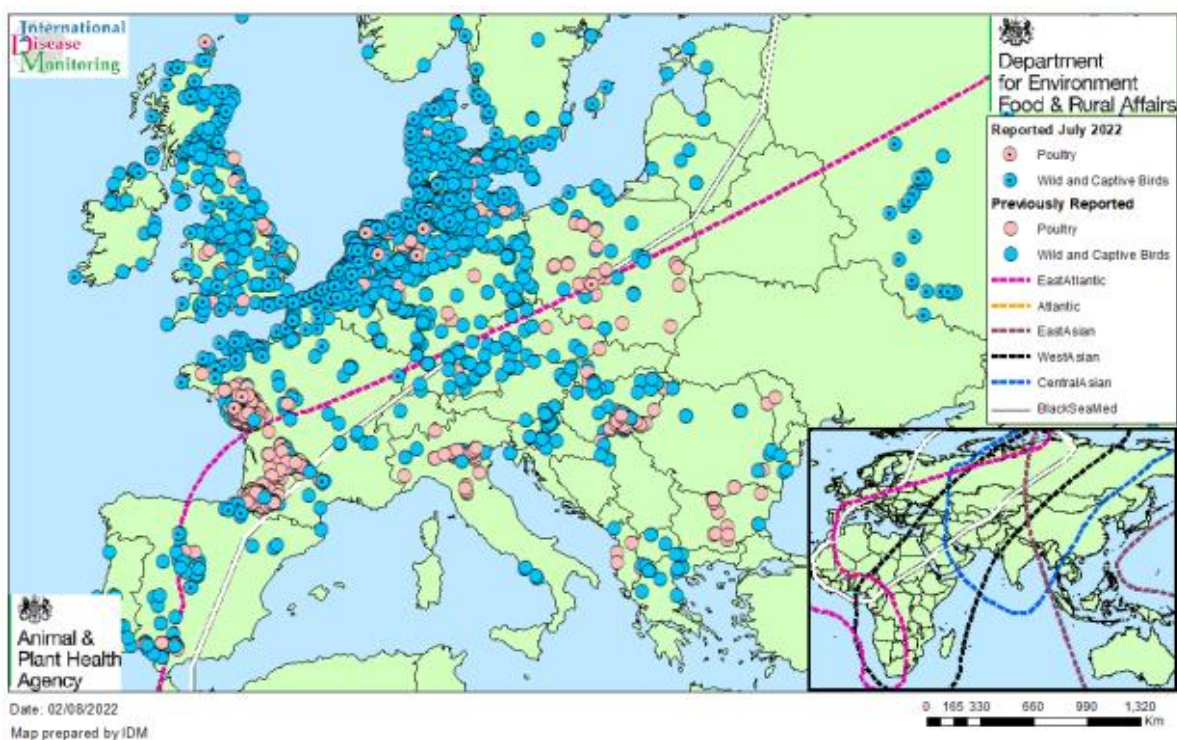
За периода март – юни 2022 г. 86% от огнищата при домашни птици са вторични, поради разпространението на вируса на НРАІ между стопанствата. Франция представлява 68% от общия брой огнища при домашни птици, Унгария – 24%, а всички останали засегнати държави – по-малко от 2%. Най-много докладвани случаи при диви птици са докладвани от Германия (158), следвана от Нидерландия (98) и Обединеното кралство (48).

През този период Република Северна Македония, Гърция, Румъния и Сърбия не са обявявали огнища на НРАІ при домашни и диви птици.

Карта № 1. Разпространение на огнищата на Високопатогенна Инфлуенца А по птиците (данни от OIE и DEFRA) при домашни птици, птици в плен и диви птици на територията на Европа, през периода януари 2022 г. до 01 август 2022 г. и миграционните пътища на дивите птици

⁹ https://food.ec.europa.eu/system/files/2022-08/ad_adns_outbreaks-per-disease_0.pdf

Съгласно последният доклад на Европейският орган за безопасност на храните¹⁰ това е **най-мощното разпространение на вируса на НРАИ до момента, като устойчивостта му при диви птици показва, че той може да е станал ендемичен сред популациите на диви птици в Европа** което означава, че **рискът от разпространение на вируса сред домашните птици, хората и дивата природа в Европа остава през цялата година, с най-висок приоритет през есенните и зимните месеци.**

В сравнение с епидемичния сезон 2020/2021 г. се наблюдава по-голяма устойчивост на вируса сред дивите птици, което може да означава продължителен риск от разпространение сред домашните птици и заразяване на бозайници. **Особено това важи за животновъдни обекти, в които птиците се отглеждат на открито и в близост са разположени птицевъдни обекти, в които се отглеждат кокошки, бройлери и водоплавачи.**

Тази констатация е във връзка и с доклада на ЕОБХ, че удължаването на рисковия период от своя страна е предизвикателство за устойчивостта на прилаганите мерки за биосигурност (забрана за отглеждане на открито) във високорисковите зони, както и Североизточния регион. Наблюдава се промяна в съотношението на засегнатите диви птици от водоплавачи до грабливи и други видове птици, което предполага **изместване на инфекцията от мигриращите през зимата птици към дивите птици, които пребивават или се размножават в Европа** (включително и тези, които се размножават в колонии).

Съгласно препоръките в доклада действията на компетентните органи следва да включват определянето и бързото прилагане на подходящи и устойчиви стратегии за намаляване разпространението на НРАИ, **включително и разделно отглеждане на**

¹⁰ EFSA, Avian influenza overview December 2021 – March 2022, <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2022.7289>; EFSA, Avian influenza overview March – June 2022; <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/7415>

кокошеви и водоплаващи птици, като подходящи мерки за биосигурност и ранно откриване.

2 Епидемиологична обстановка в България

От 1.01 – 10.08.2022 г. в България са констатирани **19** огнища на **HPAI с 712 076** засегнати птици при домашни и диви птици или птици, отглеждани в плен, в областите Пловдив, Хасково, Пазарджик, Стара Загора, Плевен, Габрово, Бургас, като последното огнище е от 10.06.2022 г. в област Добрич на 100 км от въпросния животновъден обект в област Разград. Засегнати за периода са над 175 хил. домашни птици. За същия период в страната са констатирани и три огнища на HPAI при диви птици – 2 птици в плен в област Плевен (05.2022 г.) и 2 диви птици в област Бургас (през януари и април 2022 г.).

Таблица с огнища на Високопатогенна инфлуенца А по птиците (HPAI) в България за периода 1.01 – 10.08.2022 г. (по обявяването в ADIS)

№	Национално обявяване	Тип	Дата на докладване	Област/Община	Брой птици	Видове птици
1	РД 11-1186/10.06.2022 г.	H5	2022-06-10	Добрич; Стефаново	3200	Патици мюлари
2	RD11-850/04.05.2022	H5	2022-05-04	Габрово; Севлиево	16118	Пекински патици (развѣдно ято)
3	RD11-852/04.05.2022	H5	2022-05-04	Габрово; Севлиево	15755	Пилета бройлери
4	RD11-835/03.05.2022	H5	2022-05-03	Плевен; Пордим; Вълчитрън	34850	Пекински патици
5	RD11-837/03.05.2022	H5	2022-05-03	Плевен; Славяново	15960	Кокоски носачки
6	RD11-836/03.05.2022	H5	2022-05-03	Плевен; Славяново	28796	Патици мюлари
7	RD-824/29.04.2022	H5	2022-04-29	Плевен; Славяново	99200	Пекински патици
8	РД11-824/29.04.2022	H5	2022-04-29	Плевен; Славяново	66617	Пекински патици
9	РД11-814/28.04.2022	H5	2022-04-28	Плевен; Славяново	71811	Пилета бройлери
10	РД11-813/28.04.2022	H5	2022-04-28	Плевен; Славяново	27877	Патици мюлари
11	РД11-812/28.04.2022	H5	2022-04-28	Плевен; Славяново	19741	Патици мюлари
12	РД11-811/28.04.2022	H5	2022-04-28	Плевен; Славяново	34589	Развѣдно стадо за пилета бройлери
13	РД 11-799/21.04.2022 г.	H5	2022-04-21	Стара Загора; с. Еленино	12250	Кокоски носачки
14	РД11-757/14.04.2022	H5N1	2022-04-14	Пловдив Садово; с. Богданци	87832	Кокоски носачки
15		H5	2022-04-11	Бургас Камено; Черни връх	40	Заден двор
16	РД11-586/28.03.2022	H5N1	2022-03-28	Пловдив Садово; Асеновград	177440	Кокоски носачки
17	РД-135/31.01.2022	H5	2022-02-01	Хасково Димитровград; с. Брод	4000	Кокоски носачки
18		H5	2022-01-26	Добрич; с. Фелдфебел Денково	99	Заден двор
19	РД11-36/12.01.2022 г.	H5	2022-01-13	Хасково Стамболово	5800	Пекински патици
19 огнища с 712 076 засегнати птици (01.01. – 10.08.2022 г.)						

Последното огнище на НРАІ в България е от 10.06.2022 г. в област Добрич при патици-мюлари за месо и ограниченията, наложени в защитната и надзорна зона около огнището, се прилагаха до 11 юли 2022 г. Оттогава не са докладвани нови огнища. Това огнище отстои на около 100 км от с. Лъвино, област Разград.

В област Разград през последните три години не са регистрирани огнища на НРАІ и LРАІ, но в съседната област Добрич има две през 2022 г.

1. ОЦЕНКА НА НИВАТА НА РИСКА за поява и разпространение на НРАІ H5 по 6 степенната скала за нивата на риска

Центърът за оценка на риска по хранителната верига определя вероятността от поява и разпространение на НРАІ H5 по 6 степенната скала за нивата на риска, както следва:

Фиг. 1. Скала на нивата на риска, оценявани по шестобална скала за оценка.

Ниво на риска	Пояснение
Незначителен (N)	Изключително рядък, не заслужава да бъде разглеждан
Много нисък (VL)	Много нисък, но не може да се изключи
Нисък (L)	Рядък, но може да възникне
Среден (M)	Възниква регулярно
Висок (H)	Възниква често
Много висок (VH)	Събитията се случват много често

На база на горепосочените фактори може да се заключи, че:

1. Поради големия брой на **потенциални рискови фактори** и известния ефект, който те могат да окажат върху появата и разпространението на НРАІ (особено тези, свързани със структурата на сектора птицевъдство) **вероятността НРАІ да се появи отново и разпространи в рамките на Североизточен регион остава в момента с оценка СРЕДНО (М) към ВИСОКО НИВО на риск (H) с тенденция да се повиши през предстоящия зимен сезон.**

През повечето години рискът от НРАІV H5 намалява бързо през летните месеци, тъй като мигриращите водолюбивы птици напускат страната. Масовата епидемия това лято заедно с продължително предаване при размножаващите се диви птици през лятото във Великобритания и Европа е безпрецедентно. Все още има имунологично наивни, податливи, местни видове птици, които биха могли да се заразят от остатъчно замърсяване на околната среда. Освен това, броят на тези податливи птици ще се увеличи, тъй като младите птици от този сезон се разселват. **По-високите температури на околната среда, заедно с нарастващия интензитет на слънчевата светлина, трябва да намаляват значително нивата на НРАІ H5N1 в околната среда, допринасяйки за намаления брой на огнища при домашни птици през летния сезон.**

Рискът от излагане на домашни птици може да **се поддържа по-нисък** (с ниска степен на несигурност), когато се прилага добра биосигурност, и се намалява „от среден (с ниска несигурност) до нисък (с висока несигурност)“, където биосигурността е неоптимална.

Високата несигурност отразява, че може да има разлики въз основа на географското местоположение, т.е. крайбрежните зони, влажните зони, близостта до ловни стопанства с разселване на диви птици, а също и движението на диви птици между крайбрежието и вътрешните места по това време на годината, както и технологичните връзки и местоположение на обектите.

Тази оценка за Североизточния регион се формира още и от фактите, че вирусът на НРАІ присъства в Европа и в дивата природа на Североизточен регион, (има две огнища през 2022 г. в област Добрич) и в съседни административни области – в Югоизточен и в Северен централен регион.

2. **За животновъдния обект** в област Разград, който заявява смяна на предназначение (вида животни) – от угодяване на пилета бройлери в угодяване на пекински патици за месо, поради големия брой на потенциални рискови фактори и известния ефект, който те могат да окажат върху появата и разпространението на НРАІ (особено тези, свързани със структурата на сектора угодяване на водоплаващи)

вероятността от поява и разпространение на НРАІ се определя в момента с **оценка ВИСОКО НИВО на риск (Н)** с тенденция да се повиши през предстоящия зимен сезон.

В случая трябва да се отчете и факта, че животновъдният обект се **намира в непосредствена близост с два индустриални птицевъдни обекта, които ще продължат да отглеждат птици от вид *Gallus gallus*, което поставя допълнително предизвикателство за биологичната сигурност на всички обекти и увеличава риска от възникване и разпространение на Инфлуенца А по птиците. Област Разград се характеризира с висока концентрация на индустриални птицевъдни обекти за отглеждане на птици от вида *Gallus gallus*.**

В райони с висока плътност на бройлери и патици е доказан значително повишен риск от разпространение на НРАІ, както за пилешките, така и за патешките стада. Тъй като е доказано, че породите селскостопански патици могат да отделят вируса H5N1 с минимални клинични признаци, патиците играят ролята на тихи носители по време на епидемичната вълна, допринасяйки за разпространението на болестта. В допълнение, повишен риск при стадата от патици е показан за подрайони с висока гъстота на бройлери и кокошки носачки (> 500 пилета/km²). При структура на производството на бройлери и кокошки носачки, с интензивни връзки с няколко посредници или компании за доставки, и транспортиране както на суровини, така и на продукти на фермата (фуражи, отпадъци, продукти от домашни птици), по време на епидемична вълна се оказва високо рисково, ако правилата за биосигурност не са изключително стриктни и приложени във всички звена на тези сложни производствени вериги на домашни птици. Това пряко води до разпространение на H5N1 в подрайони с висока плътност на бройлери и кокошки носачки.

Като основна констатация при анализа на епидемичните сезони 2020/21 и 2021/22 в България се очертава, че всички огнища са локализирани в райони с висока гъстота на птици или по протежение на миграционния път „Виа Понтика“ и като **най-вероятния източник на вируса в инфектираните обекти се определят пропуски в биосигурността** (при 95% от засегнатите обекти), съгласно данните от извършените епизоотични проучвания. Наблюдава се липса на добре обособени бяла и черна зона, кръстосване на рискови пътища и технологични линии, пропуски в дезинфекцията на транспортни средства и съоръжения. Наблюдават се ферми с неясно разработени планове и процедури за биосигурност, както и планове за спешни мерки, които се изискват съгласно Наредба № 44 от 20.04.2006 г. За ветеринарномедицинските изисквания към животновъдните обекти. Не малко са и случаите, за които вероятен източник на инфекция се счита непряк контакт с диви птици – при 15 огнища (включително четири, които са в заден двор и един във волиера). Следва да се вземат предвид и случаи на силно контаминирана от диви птици околна среда (макар, че лабораторните данни в България не показват силно засегната дива популация) или огнище на домашни птици, в случаи на близко разположени птицевъдни обекти, което е предизвикателство и за най-добрите системи за биосигурност.¹¹

¹¹ „Кризата с Високопатогенната инфлуенца по птиците тип А (НРАІ H5N1) и мерки за контрол в България“; д-р Александра Митева, дирекция ЗХОЖ, ЦУ на БАБХ, списание „Ветеринарна сбирка, брой 3-4/2022 г.

5. Изводи и препоръки

5.1. Експертите на ЦОРХВ направиха оценка на риска от проникването на вирус на НРАИ в птицевъдните стопанства за Североизточен регион въз основа на оценката на всички рискови фактори, способстващи за запазване на вируса в дивата природа и за повторната му поява и разпространение с навлизане във фермите. Рискът се определя като вероятност от поява и разпространение на НРАИ и въздействието му върху сектора на птицевъдство, вкл. като се вземат под внимание и несигурността на събраните данни за епидемичната ситуация в момента и скалата за нивата на риска.

Центърът за оценка на риска по хранителната верига счита, че вероятността НРАИ да се появи отново и да се разпространи в рамките на Североизточен регион е с оценка за момента **СРЕДНО (М) към ВИСОКО НИВО на риск (Н) с тенденция да се повиши през предстоящия зимен сезон.**

Наблюдаваната устойчивост на вируса на НРАИ (H5) при дивите птици след епидемичната вълна 2020 – 2021 г. показва, че той може да е станал **ендемичен сред популациите на диви птици в Европа, което означава, че рискът за здравето от НРАИ (H5) за домашни птици, хора и диви животни (бозайници) в Европа остава целогодишно, с най-висок риск през есенните и зимните месеци.** Особено това важи за животновъдни обекти, в които птиците се отглеждат на открито и в близост са разположени птицевъдни обекти, в които се отглеждат кокошки, бройлери и водоплаващи.

Тази констатация е в пряка връзка и с доклада на ЕОБХ, че удължаването на рисковия период от своя страна е предизвикателство за устойчивостта на прилаганите мерки за биосигурност (забрана за отглеждане на открито) във високорисковите зони, какъвто и Североизточния регион. Наблюдава се промяна в съотношението на засегнатите диви птици от водоплаващи до грабливи и други видове птици, което предполага изместване на инфекцията от мигриращите през зимата птици към дивите птици, които пребивават или се размножават в Европа (включително и тези, които се размножават в колонии).

Съгласно препоръките в доклада действията на компетентните органи следва да включват определянето и бързото прилагане на подходящи и устойчиви стратегии за намаляване разпространението на НРАИ, включително и разделно отглеждане на кокошеви и водоплаващи птици, като подходящи мерки за биосигурност и ранно откриване.

Препоръчваме, тази информация да се вземе под внимание, когато се одобряват нови или се пререгистрират действащи животновъдни обекти за отглеждане на птици, като приеманите мерки за биологична сигурност следва да бъдат достатъчно **гъвкави, да отговарят на вида производство и съответните видове или категории животни, и да отчетат местните обстоятелства и техническото развитие** (Преамбюл (43) от Регламент 2020/687).

В епидемична обстановка се наблюдава спад в броя на случаите в предвид летния сезон. Последното огнище на НРАИ е било в област Добрич на 10.06.22 г. при патици-мюлари.

Имайки предвид сезонността на появата на НРАИ на територията на страната през последните години, очакваната епидемиологична промяна на ситуацията по отношение на НРАИ ще бъде в есенно – зимния сезон, със започване на миграцията на дивите птици по миграционните пътища, които минават през територията на България (фиг. 18).

Това също би следвало да се вземе под внимание при одобряване на отглеждане на различни видове птици, както и **гъстотата, географското разположение и комуникациите между обектите и интензивността на трафика на превозни средства.**

Относно отглеждане на патици за месо, препоръчваме на компетентните органи да вземат под внимание възможностите по отношение на биосигурността дадени в преамбюлите на Регламент 2016/429, в частност Преамбюл (43) и Регламент 2020/687.

Това изисква определянето и бързото прилагане на подходящи и устойчиви стратегии за смекчаване на НРАИ, като например подходящи мерки за биологична сигурност, планове за надзор и мерки за ранно откриване в различните системи за производство на домашни птици. **Необходимо е да се вземат предвид средносрочните и дългосрочните стратегии за намаляване на гъстотата на птиците във високорисковите райони.**

5.2. Вземайки под внимание историята на възникване на огнищата на НРАИ в съседните региони и тези в област Добрич, отстоящи на 100 км от въпросния обект в с. Львино, неговата непосредствена близост с два индустриални птицевъдни обекта за кокошеви птици, **препоръчваме преди да се разреши смяна на предназначението на обекта, ЗАДЪЛЖИТЕЛНО да се направи независим външен одит за цялостната организация на мерките за биосигурност и верифициране на направената оценка на превантивните мерки за недопускане проникване на вируса на НРАИ, включително и на отглеждането на домашни патици заедно с други видове домашни птици и да се оценят технологичните връзки на обекта и кръстосването на транспортните пътища.**

5.3. Необходим е прицелен активен надзор на вирусите на НРАИ, комбиниран със **засилен пасивен надзор при диви прелетни и синантропни птици** в няколко приоритетни региона на страната, в т.ч. в Североизточен регион. Всичко това показва необходимостта от това БАБХ ежегодно да актуализира и засилва активния надзор на дивите (прелетни и синантропни) птици в рисковите региони за проникване на НРАИ в страната и около крупните птицевъдни стопанства.

5.4. Патиците и патиците-мюлари, в частност, са особено приоритетни гостоприемници за Инфлуенца А вируси с ниска патогенна характеристика (LPAI), тъй като те най-често са апатогенни за тях, но могат да причиняват ниска смъртност или намалена носливост сред кокошевите видове птици. Тези нископатогенни вируси могат и спонтанно да мутират във НРАИ или да си обменят геномни сегменти с тях и се превръщат във високопатогенни. За това Научното становище на ЕОБХ, 2017 г. счита, че **съвместното отглеждане и домашни патици и гъски при определени условия играе решаваща роля за разпространението на Инфлуенца А вируси с НРАИ и LPAI антигенна характеристика към кокошевите видове.** Популациите на патици се считат за основен рисков фактор за предаване на Инфлуенца А вируси към кокошевите видове.

5.5. **Особено важно е все още да се поддържа стриктно спазване на добрите практики за биосигурност, въпреки че епидемията изглежда намалява и се прогнозира по-слънчево и по-топло време.** Трябва да се обърне стриктно внимание, за да се гарантира спазването на преразгледаните планове за действие при извънредни ситуации, като редовните проверки за поддръжка и ремонти се извършват своевременно не само на сградите, но и на оградите и границите на външните площи, за да се сведе до минимум контактът с дивите птици.

5.6. Подсилването на добро поведение и практики за осведоменост относно биосигурността трябва да бъде постоянно поддържано, чрез обучение за целия персонал, работещ с птици; всяко неспазване на тези мерки може лесно да доведе до заразяване на домашни птици. Специално внимание следва да се обърне, когато се внасят оборудване и материали, особено постеля и външни опаковки, които може да са били замърсени след излагане на околната среда, докато са били съхранявани навън.

23.08.2022 г.

Екип на Центъра за оценка на риска по хранителната верига

ПРИЛОЖЕНИЕ

1. Правно основание

1.1 Международно законодателство

- **Код за сухоземни животни на ОИЕ** (Terrestrial Animal Health Code), Chapter 10.4 'Infection with Avian influenza viruses; <https://www.oie.int/doc/ged/D10905.PDF>
- **Наръчник за здравето на сухоземните животни на ОИЕ** (Terrestrial Animal Health Manual), Chapter 3.3.4 'Avian influenza (infection with avian influenza viruses);

1.2 Европейско законодателство

➤ **Регламент (ЕС) 2017/625** на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2017 година относно официалния контрол и другите официални дейности, извършвани с цел да се гарантира прилагането на законодателството в областта на храните и фуражите, правилата относно здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията и продуктите за растителна защита, за изменение на регламенти (ЕО) № 999/2001, (ЕО) № 396/2005, (ЕО) № 1069/2009, (ЕО) № 1107/2009, (ЕС) № 1151/2012, (ЕС) № 652/2014, (ЕС) 2016/429 и (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета, регламенти (ЕО) № 1/2005 и (ЕО) № 1099/2009 на Съвета и директиви 98/58/ЕО, 1999/74/ЕО, 2007/43/ЕО, 2008/119/ЕО и 2008/120/ЕО на Съвета, и за отмяна на регламенти (ЕО) № 854/2004 и (ЕО) № 882/2004 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 89/608/ЕИО, 89/662/ЕИО, 90/425/ЕИО, 91/496/ЕИО, 96/23/ЕО, 96/93/ЕО и 97/78/ЕО на Съвета и Решение 92/438/ЕИО на Съвета, (ОВ L 95, 7.4.2017, р. 1–142);

➤ **Регламент (ЕС) 2016/429** от 9 март 2016 г. на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година за заразните болести по животните и за изменение и отмяна на определени актове в областта на здравеопазването на животните (Законодателство за здравеопазването на животните) (ОВ L 84, 31.3.2016г., стр. 1–208); С **Регламент (ЕС) 2016/429** се установяват правила за профилактика и контрол на болестите по животните, които се предават на животните или на хората. С посочените правила се уреждат в частност:

- ✓ ранното откриване, уведомяване и докладване за болести, надзорът, програмите за ликвидиране и статутът „свободен от болест“ (част II, членове 18 – 42);
- ✓ осведомеността, подготвеността и контролът на болестите (част III, членове 43 – 83);

- ✓ регистрацията и одобряването на животновъдни обекти и превозвачи, движението и проследимостта на животни, зародишни продукти и продукти от животински произход в рамките на Съюза (част IV, членове 84 – 228 и част VI, членове 244 – 248 и 252 и – 256).
- ✓ Преамбюл (27) набляга на мерките за профилактика и контрол на всяка заразна болест по животните, които следва да бъдат разработени за конкретния случай, така че да **бъдат насочени към индивидуалния ѝ епидемиологичен профил и последиците от нея, както и разпространението ѝ в рамките на Съюза.**
- ✓ Съгласно Преамбюл (43), биологичната сигурност е един от основните инструменти за профилактика, с които разполагат операторите и останалите лица, които работят с животни, за предотвратяване на внасянето, развитието и разпространението на заразни болести по животните към, от и сред дадена животинска популация. **Приеманите мерки за биологична сигурност следва да бъдат достатъчно гъвкави, да отговарят на вида производство и съответните видове или категории животни, и да отчитат местните обстоятелства и техническото развитие.** При все това операторите, държавите членки или Комисията следва да запазят възможността да насърчават профилактиката на заразните болести посредством по-високи стандарти за биологична сигурност като разработват свои собствени ръководства за добри практики. Въпреки че биологичната сигурност може да изисква известни предварителни инвестиции, резултатът от намаляването на болестите по животните, следва да бъде положителен стимул за операторите.

➤ **Делегиран регламент (ЕС) 2020/2002** на Комисията от 7 декември 2020 година за определяне на правила за прилагането на Регламент (ЕС) 2016/429 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на уведомяването и докладването на равнището на Съюза за болести от списъка, по отношение на форматите и процедурите за представяне и докладване на програми за надзор на равнището на Съюза и на програми за ликвидиране на болести, както и по отношение на заявлението за признаване на статут „свободен от болест“ и на компютризираната информационна система, (ОВ L 412, 8.12.2020, р. 1 – 28);

➤ **Делегиран регламент (ЕС) 2019/2035** на Комисията от 28 юни 2019 година за допълнение на Регламент (ЕС) 2016/429 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на правилата за животновъдните обекти, в които се отглеждат сухоземни животни, и за люпилните и за проследимостта на определени отглеждани сухоземни животни и яйца за люпене (ОВ L 314, 5.12.2019г., стр. 115 - 169)

➤ **Делегиран регламент (ЕС) 2020/687** на Комисията от 17 декември 2019 година за допълнение на Регламент (ЕС) 2016/429 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на правила за профилактика и контрол на някои болести от списъка (ОВ L 174, 3.6.2020г., стр. 64 – 139) – допълва правилата за осведомеността, подготвеността и контрола на болестите, които се прилагат по отношение на болестите от списъка, посочени в член 9, параграф 1, букви а), б) и в) от Регламент (ЕС) 2016/429.

- ✓ Преамбюл (17) В Регламент (ЕС) 2016/429 се установяват основните правила относно мерките за контрол на болестите, които да се прилагат в засегнатите животновъдни обекти в случай на поява на огнище на болест от категория А. **Същевременно на компетентните органи се дава известна свобода на действие при вземането на решение кои от тези мерки да се прилагат.** За да се даде възможност на компетентните органи да предприемат най-пропорционалните и

ефикасни мерки за контрол и да се гарантира хармонизирано прилагане на мерките, предприемани от държавите членки, е целесъобразно да се определят подробни критерии за вземане на решения, **основани на епидемиологичните обстоятелства, типа и местоположението на животновъдните обекти, видовете и категориите животни, както и икономическите или социалните условия в областта, засегната от болестта.**

- ✓ Преамбюл (19) дава възможност да се адаптират мерките за контрол на болестите към всяка конкретна ситуация, компетентният орган следва да има възможност да прилага мерки за контрол на болестите, които не са специално предвидени в Регламент (ЕС) 2016/429 или в настоящия делегиран регламент, **като взема предвид епидемичната обстановка и след оценка на риска.**
- ✓ Преамбюл (22) дава възможност, където е целесъобразно, **подробно да се опишат мерките за контрол, които се прилагат в определени свързани животновъдни обекти и места.** За да бъдат ефективни, тези мерки трябва да бъдат гъвкави и пропорционални, без да налагат излишна тежест на операторите или компетентните органи. Поради това компетентните органи следва да имат право, при изключителни обстоятелства, да предоставят дерогации от общите разпоредби след извършване на оценка на риска.

➤ **Регламент за прилагане (ЕС) 2020/690** на Комисията от 17 декември 2019 година за определяне на правила за прилагането на Регламент (ЕС) 2016/429 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на болестите от списъка, които попадат в обхвата на програми за надзор на равнището на Съюза, географския обхват на тези програми и болестите от списъка, за които може да бъде определен статут „свободен от болест“ на компартиментите, (ОВ L 174, 3.6.2020, р. 341–344).

Съгласно законодателството на ЕС, всички предполагаеми случаи на НРАИ при домашни или птици, отглеждани в затворени помещения, трябва да бъдат разследвани и да се предприемат подходящи мерки в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/429 („Закон за здравето на животните“) и правилата за превенция и контрол на някои болести, определени в Делегираните на Комисията Регламент (ЕС) 2020/687 трябва да се вземат в случай на потвърждение.

Мерки по мониторинг на заболяването

От 2003 г. насам държавите-членки на ЕС трябва да провеждат програми за наблюдение на инфлуенца по птиците, насочени към ранно откриване на високопатогенни вируси на инфлуенца по птиците и за откриване на инфекции с нископатогенни вируси на инфлуенца по птиците от подтипове Н5 и Н7 при домашни птици, които имат потенциал да мутират към високопатогенни вируси на инфлуенца по птиците. патогенна форма на вируса. Надзорът за инфлуенца по птиците е задължителен и в съответствие с Регламент за прилагане (ЕС) 2020/690 високопатогенната инфлуенца по птиците и инфекцията с нископатогенни вируси на инфлуенца по птиците са предмет на програми за надзор на Съюза, които са програми от значение за Съюза като цяло.

Надзорът на инфлуенцата по птиците при домашни и диви птици трябва да се прилага на цялата територия на всички държави-членки на ЕС и в съответствие с разпоредбите, посочени в приложение II към Делегиран регламент (ЕС) 2020/689.

В съответствие с Регламент за изпълнение (ЕС) 2020/2002 държавите-членки предоставят на Комисията всяка година данни за резултатите от изпълнението на

програмите на Съюза за наблюдение. Данните се подават по електронен път чрез Информационната система за болести по животните (ADIS).

1.3. Европейски орган по безопасност на храните (ЕОБХ; EFSA) и Европейски център за превенция и контрол на заболяванията (ECDC)

- Avian influenza: new scientific advice boosts EU preparedness: <https://www.efsa.europa.eu/en/press/news/171016>
- Avian influenza, EFSA Journal 2017;15(10):4991, DOI: <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2017.4991>
- EFSA, Annual Report on surveillance for avian influenza in poultry and wild birds in Member States of the European Union in 2020, <https://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/2021-07/9985.pdf>
- Reports and risk assessments of the European Centre for Disease Prevention and Control collaborates with EFSA in relation to the relevance of avian influenza for humans: risk assessment on public health, <https://www.ecdc.europa.eu/en/avian-influenza>
- Avian influenza overview September – December 2021, EFSA Journal 2021;19(12):7108, DOI: <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2021.7108>
- Avian influenza overview December 2021 – March 2022; EFSA Journal 2022;20(4):7289; DOI: <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2022.7289>
- Avian influenza overview March – June 2022; EFSA Journal 2022;20(8):7415; DOI: <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2022.7415>

1.2 Национално законодателство

- **Закон за управление на хранителната верига**, (Обн. ДВ. бр.51 от 5 Юни 2020 г.)
- **Закон за ветеринарномедицинската дейност**, (в сила от 02.05.2006 г., Обн. ДВ. бр.87 от 1 Ноември 2005г., изм. и доп. ДВ. бр.71 от 11 Август 2020г.)
- **Наредба № 23** от 20.01.2006 г. за реда и начина за обявяване и регистрация на заразните болести по животните;
- **Наредба № 44** от 20 април 2006 г. за ветеринарномедицинските изисквания към животновъдните обекти (*Обн. ДВ. бр.41 от 19 Май 2006 г., изм. ДВ. бр.6 от 22 Януари 2021г.*)
- **Стандартна оперативна процедура за минималните срокове за зареждане с нови животни в животновъдни обекти, в които животните са ликвидирани поради възникване на заразно заболяване - СОП ЗХОЖ-19** (18.12.2019 г.): https://www.bfsa.bg/userfiles/files/ZHOJKF/proceduri/sop_19.pdf
- **Инструкция за почистване и дезинфекция в епизоотично огнище** (<http://www.babh.government.bg/userfiles/files/ZHOJKF/proceduri/%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%BF%D0%BE%D1%87%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5%20%D0%B8%20%D0%B4%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D0%BD%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%86%D0%B8%D1%8F%20%D0%B2%20%D0%B5%D0%BF%D0%B8%D0%B7%D0%BE%D0%BE%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%20%D0%BE%D0%B3%D0%BD%D0%B8%D1%89%D0%B5%2031.01.2019.pdf>);
- **ПМС № 81** от 27 април 2020 г. за приемане на Наредба за условията и реда за разходване на средствата за обезщетяване на собствениците на животни в случаите по чл. 47, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност (брой: 40, от дата 5.5.2020 г.)
- **Национална програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите в България 2022 – 2024 г.**, с разработена към нея: Програма за надзор на болестта инфлуенца при домашни и диви птици в

България през 2022 - 2022 г. като структурата на надзора в програмата е базирана на два подхода – надзор, основан на риск анализ, и надзор, основан на взимането на представителни проби;

- **Практическо ръководство за борба с високо и нископатогенната (H5 И H7) Инфлуенца А по птиците** като част от Оперативния план за ликвидиране на особено актуални заразни болести по животните в Република България (приложение към Заповед № РД 11-166/23.01.2018 г. на директора на БАБХ);
- **Информационна брошура за биосигурност за птици:**
https://www.bfsa.bg/userfiles/files/ZJ/diseases/influenza/BiosecurityPtici_Compresed.pdf
- **Наръчник за биосигурност в птицеферми:**
<https://www.bfsa.bg/userfiles/files/ZJ/diseases/influenza/Biosigurnost-narachnik.pdf>
- **ЦОРХВ, Научна оценка на риска от поява и разпространение на високо патогенна инфлуенца А (HPAI) при заселване на животновъдни обекти (ЖО) за отглеждане на птици;** DOI 10.5281/zenodo.4817473;
<https://corhv.government.bg/%D0%95%D0%BA%D0%B8%D0%BF-%D0%A6%D0%9E%D0%A0%D0%A5%D0%92-%D0%9D%D0%90%D0%A3%D0%A7%D0%9D%D0%90-%D0%9E%D0%A6%D0%95%D0%9D%D0%9A%D0%90-%D0%9D%D0%90-%D0%A0%D0%98%D0%A1%D0%9A%D0%90-%D0%9E%D0%A2-%D0%9F%D0%9E%D0%AF%D0%92%D0%90-%D0%98-%D0%A0%D0%90%D0%97%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%9D%D0%95%D0%9D%D0%98%D0%95-%D0%9D%D0%90-%D0%92%D0%98%D0%A1%D0%9E%D0%9A%D0%9E-n-71-1538>
- **ЦОРХВ, Научно Становище „Някои рискови фактори при транспорт на птици за разпространяване на Инфлуенца А по птиците“;**
<https://corhv.government.bg/%D0%94-%D0%A0-%D0%9C%D0%90%D0%94%D0%9B%D0%95%D0%9D-%D0%92%D0%90%D0%A1%D0%98%D0%9B%D0%95%D0%92%D0%90-%D0%9D%D0%90%D0%A3%D0%A7%D0%9D%D0%9E-%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%9E%D0%92%D0%98%D0%A9%D0%95-%E2%80%9E%D0%9D%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D0%B8-%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%B8-%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82-n-71-1907>

23.08.2022 г.

Екип на Центъра за оценка на риска по хранителната верига